

Rausa

Erfgoedtijdschrift

voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Versijnt 10 maal per jaar Eerste jaargang, nr. 5, juni 2013

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en
Strijtem

Secretariaat en
verantwoordelijke
uitgever:
Erfgoed Rausa vzw,
Varing 40, 1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer:
Hubert De Bolle,
Jan De Mont,
eindredactie:
Walter Evenepoel

Iedere auteur is
verantwoordelijk voor
haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een
eenvoudig bericht te
sturen naar
rausa@skynet.be. Het
tijdschrift is ook in
gedrukte versie
beschikbaar, maar dan
kost een jaarabonnement
€ 20-, te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©
Zonder voorafgaande
toestemming van Erfgoed Rausa
mag niets uit deze uitgave
worden verveelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie of
op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt tien maal per jaar:
Februari, maart, mei, juni, augustus, oktober, november
en december in digitale versie.

In april wordt Rausa als gedrukte monografie uitgegeven
ter gelegenheid van de Erfgoeddag, in september ter
gelegenheid van de Open Monumentendag.

De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie
wil kan die aanvragen tegen twee euro per nummer
(exclusief portkosten).

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil
bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag
inleveren een maand voor de datum van verschijnen.
Redactieadres: Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760 Pamel,
rausa@skynet.be, 054 32 33 64

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen...
Blz. 3	leven in het erfgoedhuis
Blz. 4	Jozef Minner
Blz. 9	in den beginne
Blz. 11	klap van hier
Blz. 12	Erfgoed Rausa aan de slag
Blz. 13	uitsmijter: het schoolfeest

Foto voorpagina:

Het schoolfeest voor de viering van 100 jaar
pensioonaat op Ledeberg. Jan De Mont zorgt op de
laatste bladzijden voor een pittig verhaal rond deze
prent.

Leven in het erfgoedhuis

Terwijl ook de bezadigde en bedachtzame lezer van Rausa volop plannen zit te maken om zich binnen de kortste keren naar zonniger oorden te begeven, bruist het bij ons nog volop van de bedrijvigheid. Wij willen er namelijk voor zorgen dat, wanneer u mooi gebronsd en grondig herbrond terugkeert van de zilveren stranden met wuivende palmen, dan willen wij bij Erfgoed Rausa een programma aanbieden waardoor u zich weer gaat verzoenen met dit grauwe deel van het ondermaanse. Wij willen voor u graven in de onpeilbare diepten van het verleden tot wij voor u schatten van herkenning kunnen vinden waarmee wij u de tien volgende maanden kunnen kluisteren aan dit dorp, deze gemeente, dit Pajottenland. Wij schakelen vorsers in en grote geleerden, maar ook

eenvoudige wijze vrouwen en mannen die eeuwenoude kennis hebben bewaard. Ook speelmannen en vrolijk gestoorde lieden zetten wij in, meesters van de roerpot en godinnen van de kookketel hebben wij gelokt. Zij zullen uw najaar en uw winter kleuren met diepere emoties en heviger ervaringen dan die waarvoor u straks urenlang de files gaat trotseren of ziekmakende vliegtuigreizen moet doorstaan.

3 augustus: opening van de erfgoedkelder, elke eerste zaterdag van de maand Opendeur!

8 september Open Monumentendag

17 oktober: causerie met Jan De Boitselier over het Brabants trekpaard

16 november: erfgoedbanket

18 december: Jan Delcour en Flor Van Muffel over de molens van Roosdaal en omgeving...

Enzovoort!!!

Het begon allemaal met een telefoontje van Toon Van Melkebeek. Hij vroeg me of ik ooit al gehoord had van de schilder Jozef Minner. Als fervent liefhebber van de Schone Kunsten wist ik dat het hier niet ging om de beroemde Ninoofse expressionist Herman Minner, maar over Pamelaar Jef van Fong de Vos. Meteen moest ik denken aan de verhalen die mijn moeder me vertelde over de lotgevallen van deze talentvolle maar onfortuinlijke jongeman die destijds vriend des huizes was te 'Penouèzes'. Ik herinnerde me ook de dag waarop ik de man zelf voor het eerst ontmoette. Hij had zijn schildersezels bij ons op de stoep opgesteld om het huis van onze buurman te konterfeiten. Ik was stilletjes naast hem gaan staan en toen ik hem bewonderend toevertrouwde dat ik later ook graag zo zou kunnen schilderen, antwoordde hij vriendelijk: "veel oefenen, menneke". En ik zie hem die dag in september van 1985 nog altijd bescheiden glimlachen bij de lof die hem te beurt viel tijdens de voorstelling van de Dikke van Pamelaar, waarvoor hij het polyester hoofd had gemaakt.

Ik kon dus op de vraag van de vriendelijke voorzitter van het rustoord gerust bevestigend antwoorden. Nu bleek dat een milde schenker het Pamelse RVT een monumentaal schilderij van Jozef Minner had aangeboden. Enkele dagen later werd het paneel geleverd en werd ik erbij geroepen. We waren allemaal wat overdonderd door de afmetingen van het schilderij: het Lebergse panorama was gepenseeld op een paneel van 125 op 250 cm!

Van het ene woord kwam het andere, het schilderij zou een ereplaats krijgen in de polyvalente ruimte waar het precies paste tussen twee lichtspots. Ik zou er een stukje over maken en we zouden de komst van het schilderij eens met familieleden officieel verwelkomen.

Het grote schilderij in het rusthuis

Toen ik mijn zoektocht naar de levensloop van Jozef Minner begon, begreep ik al gauw dat dit niet in een paar bladzijden zou te vangen zijn. Het artikel dat onze geachte lezer nu in de hand heeft is dus slechts een samenvatting van de causerie die we op zaterdag 6 juli zullen brengen in het rusthuis op de Varing, tijdens een lezing met een wat feestelijk karakter. Wat nu volgt is dus een summier overzicht van de biografie van een heel bijzondere dorpsgenoot. Vader Alfons Minner, alias Fong de vos (of de vos van Vaerenberg), verdiende zijn boterham in het 'steksesfabriek' van Okegem. Daar werkte ook een Okegems meisje, Maria Cosyns. Van het een kwam het ander en het jonge stel vestigde zich voorlopig in Okegem. Zo kwam het dat hun oudste zoontje 'over 't water' werd geboren op Valentijnsdag van het jaar 1921. Het ventje werd Petrus gedoopt, maar zou zijn ganse leven als Jozef (of kortweg Jef) genoemd worden.

Het gezin bleef niet lang op Oost-Vlaamse bodem. In Pamel werden toen de eerste sociale woningen gebouwd. Aan de Lombeekstraat kwam zo'n huis vrij. De familie Minner heeft het daar 'in de karekes' volgehouden tot zij de grote woning kochten aan de Ledebergstraat. 'Den ouën Piljter' zeggen de mensen van Ledeberg. Naast een onderkomen voor het grote gezin was er ook een grote ruimte die dienst deed als café, cinema en danszaal. Vader Fong had immers ook meer dan één pijl op zijn boog. Zo was hij naast elektricien ook melkboer en bioscoopuitbater. Het regelmatig wisselen van beroep gaf hij ook door aan zijn oudste zoon. Hoewel de kleine Jozef al snel de geheimen van de elektriciteit doorgrondde, toch zag hij zich niet als stielman door het leven gaan. Er woekerde in hem een veel heviger vuur: hij wilde artiest worden. Aan talent ontbrak het hem niet! Moeiteloos tekende hij huizen, mensen en dieren. Als hij al eens een centje kreeg besteedde hij het aan potloden, krijtjes en verf. Overigens zou zijn jongste zus Georgette dezelfde artistieke gave meekrijgen én een professionele artiest worden.

Vader Alfons, moeder Maria met de kleine Albert, tussen hen staand, Jozef Minner

Voor de kleine Jozef zat de tijdsgeest echter tegen. Zijn artistieke aspiraties werden niet echt aangemoedigd, integendeel. Zo kwam het dat hij zich soms beter bij vrienden voelde dan thuis. Jef Borloo, een volksfiguur waar ze op de Dries van Ledeberg een standbeeld zouden moeten voor oprichten, was voor hem zo'n toeverlaat. Zijn klasgenoot Leon Fieremans was zijn echte spitsbroeder. Leon was ook dol op tekenen en het tweetal trok er op zondag steevast met de fiets op uit met de tekendoos op de rug. Hoe vaak hebben die twee niet zitten schetsen op de kam van de hoge berg, aan de Denderbochten, in de schaduw van de molens van Pamel en Impegem. Regelmatig haalde Leon dan zijn mondharmonica uit zijn zak en begon hij een vrolijk aireke te spelen. Dat waren hoogdagen voor Jozef.

Maar het leven stelt zijn wetten en van de oudste zoon uit een gezin van acht kinderen wordt verwacht dat hij een serieus vak gaat beoefenen. Jef heeft het talloze malen geprobeerd, maar door zijn goedgegelovigheid, zijn drang naar artistieke ontplooiing of gewoon door tegenslag liep het telkens fout. Daar kwam de Tweede Wereldoorlog nog bovenop. Jozef werd opgeëist en net als zijn broer Albert werd hij vier jaar te werk gesteld in Duitsland, ergens in de buurt van Berlijn. Daar kwam hij in contact met Gerda, een Duits meisje waarmee hij zou trouwen. Hun huwelijk werd gezegend met een dochter, Ingrid en een zoon, Bernholt.

Jozef kwam met zijn gezin terug naar het vaderland. Hij deed zijn best om een goede huisvader te zijn. Hij verdiende zijn kost als 'retoucheur' bij een fotograaf in Brussel. Hij stuitte echter weer op een zwaar probleem: hij was gedeeltelijk kleurenblind. Hij moest dus vaak aan zijn familieleden vragen welke kleur of tint hij gebruikt had. Toch bleef hij onverdroten tekenen en schilderen. Hoeveel huizen heeft hij niet op doek gebracht, welk pittoresk hoekje van Pamel heeft hij niet vereeuwigd?

Jozef Minner in zijn element: met zijn 'tekenknecht' in de hand, schetsend van op de Hoge Berg. (Foto Panorama, 1962)

Alleen, de eigenaars van de woningen die hij schilderde waren geen goeie burgers en meestal kreeg hij nauwelijks de prijs van zijn verf terugverdiend. Dan maar iets anders proberen! Honderden huizen heeft hij gefotografeerd, de afbeeldingen mooi uitgeknipt en op een wit soepbord geplakt en daar in sierlijke kalligrafie opgeschilderd: "Oost-West, thuis best". Mooi initiatief, maar te weinig om een gezin mee te onderhouden. En dan waren er de profiteurs! Mensen die wisten dat ze de creatieve duizendpoot konden misbruiken.

Een nieuwe vrachtwagen gekocht en er moest reclame op komen? Naar Jef Minner. Toen de man na een dag secuur werken voor het mooie letterwerk een zacht prijsje vroeg, blafte men hem af, wat dat voor manieren waren om zoveel geld te vragen voor wat lettertjes. Zoals altijd trok maestro Minner zich terug en met een verontschuldiging "jou, lotj mo" droop hij af. Dan maar op andere domeinen proberen. Jozef Minner was vaste klant op het uitvinderson. Hij heeft een ingenieuze tekenknecht ontworpen en haalde zelfs de krant met een comfortabele badstoel voor oudere mensen.

Het bracht echter allemaal weinig zaad in het bakje. Gerda kon het uiteindelijk niet meer aan en is teruggekeerd naar Duitsland.

Toen door de vooruitgang van de fotografie het retoucheren van foto's overbodig werd was Jozef ook die job kwijt. Hij was de wanhoop nabij. Hij wou hoe dan ook zorgen voor zijn kinderen. Over die episode in zijn leven kunnen we een reportage lezen van het weekblad Panorama uit 1972. In een dramatisch interview wordt beschreven hoe Jozef als werkloze zelfstandige geen enkel recht op een uitkering heeft, maar ook te oud is om nog van een herscholing te kunnen genieten. Uiteindelijk heeft hij door een uitzonderlijk toeval een bouwgrond kunnen verwerven in Galmaarden. Daar is hij met eindeloos geduld, maar met een onmiskenbaar vakmanschap begonnen met het bouwen van twee huizen, een voor zijn dochter en een voor zijn zoon. Jaren heeft hij er aan gewerkt. Maar wanneer je bij zijn dochter Ingrid in het Galmaardse huis op bezoek bent, dan hoor je een fiere dochter die met ontroering en bewondering spreekt over haar vader, een mens van goede wil, die zich soms tegen beter weten in, weerde tegen de oneerlijkheid van het lot.

Onderaan links: sculpturen van Jozef Minner aan de Keyerberg in Strijtem. Hierboven de reus van de Dikke van Pamel (1985)

De laatste jaren van zijn leven woonde Jozef in Strijtem op de hoek van de Keyerberg en de Kleemstraat. Als je langs liep kon je meteen merken dat daar een creatieve ziel onderdak had gevonden. Wie kent niet de sculptuur uit polyester die een Keltische hoofdman en Caesar voorstelt die elkaar (zoals de legende vertelt) in Strijtem de hand hebben gedrukt? Het moet ook in die jaren geweest zijn dat Jozef een aantal verhalen heeft neergeschreven. Hij heeft zelfs een pak bladzijden ingesproken op een cassetrecorder. Een van die bandjes heeft hij geschonken aan zijn oude vriend Jef Borloo. Toen 'Berloëeken' stierf kwam het bandje te voorschijn en Gust Borloo gaf het mij om het te digitaliseren. Voor mij was het zeer confronterend plots die bijzondere figuur in een plechtig en zeer behoorlijk Nederlands te horen vertellen over zijn laatste schooldagen. Het is een geluidsfragment dat we koesteren in het archief van Rausa.

Toen in 1985 gans Roosdaal in de ban was van de herdenking van het overlijden van de Dikke van Pamel, werd het plan opgevat om voor de geplande stoet een echte reus te maken, namen medewerkers van het Sint-Franciscus Instituut het initiatief om de romp en de kledij te maken. Het hoofd, daar durfde niemand aan beginnen. Uiteindelijk kwamen ze bij Jozef Minner terecht. En hoewel zijn gestel toen al ernstig was ondermijnd, getekend door het harde labeur van de laatste jaren, heeft hij toch een sympathieke kop kunnen maken van die andere Pamelaar die ook door het lot werd geraakt. Op de voorstelling kon hij nauwelijks reageren op de lovende woorden die hem langs alle kanten werden toegewuifd. Het zou zijn laatste artistieke prestatie worden. Op 18 oktober, een goede maand na de memorabele stoet, overleed hij in het ziekenhuis van Jette.

Bij de mensen die me vertelden over Jozef Minner was er altijd groot respect voor de innerlijke goedheid van de man, maar misschien nog meer, een immens medelijden met de miskende artiest die altijd opnieuw de rug rechtte en hoopte dat hij het bij een volgende poging echt zou waarmaken. Misschien heeft Jef wel zichzelf afgebeeld op het grote schilderij dat nu in het Pamelse rusthuis hangt: de man die 'den hogen berg' probeert op te rijden met een zware kruiwagen achter zich aan. Het mag een troost wezen te bedenken, dat hij zich waarschijnlijk vaak heeft omgedraaid om het prachtige panorama dat zich voor hem ontrolde te aanschouwen en het op te slaan in het warmste plekje van zijn geheugen.(WE)

Met dank aan Ingrid, Lucette, Albert en Carine Minner, Catherine Fieremans en Gust Borloo.

Uitnodiging

Rusthuis Onze Lieve Vrouw Onbevlekt vzw
en **Erfgoed Rausa**

nodigen u vriendelijk uit op de onthulling van het monumentale schilderij
van

Jozef Minner

Het kunstwerk is een schenking van de familie Boeykens en laat ons het panorama zien van Pamel anno 1940.

Walter Evenepoel van Erfgoed Rausa zal ons vertellen over het leven en het werk van Jozef Minner. Wie zelf een verhaal heeft over onze merkwaardige dorpsgenoot, zal zeker de gelegenheid krijgen om het woord te nemen.

Het OVT biedt na afloop een glaasje aan.

Zaterdag 6 juli 2013, 14:30 u., Gasthuisstraat 57, 1760 Pamel

*Enkele keren per jaar gaat **Hubert De Bolle** op zoek naar antwoorden op de vraag: Wanneer, eventueel ook waarom, hoe, ... zijn initiatieven, bewegingen, organisaties, bladen, gemeentes, ondernemingen, ... ontstaan?*

In den beginne was er in elke 'parochie' wel een koster die onderwees, individueel aan elk kind. Zo stond in het dekenaal verslag van 1595, dat koster Petrus Mattens ook 'schoolmeester' was. In zijn kostershuis, beneden Pamel, onderwees hij, tegen betaling, de jongeren in de geloofsleer en leerde hen lezen, schrijven en rekenen. Daar kwam verandering in toen Arent Evenepoel vanuit Godveerdegem naar Ledeberg verhuisde en er rond 1662 een kostschool opende. We weten dit o.a. omdat in zijn grafsteen (lag in de oude kerk van Pamel) was gebeiteld: 'Hier ligt begraeven Mr. Arent Evenepoel, schepene der prochie van Pamel ende schoolmeester op Ledebergh, welck ampt hij aldaer heeft bedient omtrent 50 jaeren, die sterft den 3 april 1712, ...'

In april 1713 (**300 jaar geleden!**) kreeg Pieter Aernout Lindemans (Brussel 1677-Pamel 1750) dan van graaf Ferdinand d' Ongnyes, heer van Pamel, de toelating om met een school te beginnen, vermoedelijk in de gebouwen van Arent Evenepoel. In 1719 bouwde Pieter Aernout de school uit tot een ruimere kostschool met pensionaat en in 1729 kocht hij een aanpalende woning, wat erop wijst dat de school floreerde.

Frans Ignatius Lindemans (Pamel 1724-Pamel 1818) volgde zijn vader in 1743 op als directeur. Jarenlang leidde hij de kostschool, ... Van het vroegere hoofdelijk onderricht was het onderwijs in de Lindemansschool geëvolueerd naar klassikaal onderwijs en was het Frans de onderwijstaal geworden. Er kwamen zowel jongens als meisjes uit Pamel en van elders; externen die er 'schoolgelt' voor neertelden, internen of pensionairs die daarbij nog 'mondkosten' en inwonen betaalden. De meisjes vormden een minderheid, maar de familie Lindemans zag groeimogelijkheden, vooral bij de burgermeisjes en wou hen door 'specialisatie' aantrekken. Daarom splitste ze in 1829 de school in een jongenspensionaat en een meisjespensionaat.

Meisjespensionaat: binnenplaats

Het jongenspensionaat bleef ter plaatse, maar 'moest' al in 1869 de deuren sluiten. Voor het meisjespensionaat werd aan de overzijde, in de rechterhoek van de Ledebergdries, een boerderij verbouwd tot een complex met verschillende vleugels, waarin het meisjespensionaat fungeerde tot in 1931.

Heden zijn de laatste stenen getuigen van het jongens- en meisjespensionaat in Roosdaal: het witte gebouw (nr. 16) op de Ledebergdries, de poort en muur van de speelplaats van het I.M.I. langs de Ledebergstraat en ... de annexe van de kerk van Ledeberg, aangebouwd voor de pensionairs rond 1910. Ook al was Arent Evenepoel op Ledeberg eerst, toch zijn het de Lindemansen geweest die hun kostschool hebben uitgebouwd, die daarom terecht de **Lindemansschool** wordt genoemd, in Pamel ook het **Pensionaat**.

Poort pensionaat Ledeberg

Het landhuis op de Dries, op de grondvesten van het jongenspensionaat

Wie meer wil te weten komen over het pensionaat kan terecht op de website van Hubert De Bolle (hdbr.be).

In een van onze volgende edities gaan we overigens dieper in op de viering van 300 jaar Lindemansschool. Erfgoed Rausa wenst nu alvast de familie Verwilghen-Lindemans van harte geluk met de initiatieven die ze hebben genomen naar aanleiding van deze verjaardag!

In augustus bestuderen we de merkwaardige kronkels van het Borchtlombeeks dialect. Nu houden we ons even bezig met de gecompliceerde grammatica van het Pamel...

De arme stakkerds die de taal van hun moeder verleerd hebben, vinden hiernaast een vertaling...

't Onznt, 't eelnt en 't aalnt.

't Es atn't 't ouègeste. Aske t' onznt toekomt stout er tout of totekespap op toufel. Aske t' aalnt gotj leid er oeëk wel een brok of een brouèsel gerieëd. Mo komde t' eelnt binn', dein kinjd' op a kinne kloppen! Petang, aske ze bezeg oeërt esn 't t' eelnt 'alles beiter as 't aa of 't mouèn. Onoures esze 't zouè dat èèn toot riert. Ternt'n der toch nekke tiskén kommen, dein est' lageir. Aazndraas eit'n zenne mond ope gedoun of ze zitj op é pjeit. Mo ja, è moest è mo zoe ne zjull'n nie zijn. Ouèn ouè vantouèd douè prouè mo ne kieë é saas gegeven, ze zo meskien ejen doemp ewad in g'aven emmen. Na zit'nj op 't skip van zeve jour'n. è zal ze moete verslouèt'n me de skelle no booëtn. Een sjans da't ba mouè tooës veel beiter es. Mouèn vraa douè go unie open aster geklapt werd. Ze weet toch dakketikke allemou beiter weet...

De soekeleis da de toul van ele moeder verlieërd emmen, vèjn ie nevest de vertoulink in 't mouger skoeën Vlems

Bij ons, bij hen en bij jullie

Het is altijd hetzelfde. Als je bij ons aankomt, staat er taart of boekweitpap op tafel. Wanneer je naar jullie thuis gaat, ligt er ook wel een lekker brokje of een restje klaar. Maar kom je bij hen binnen, dan kun je op je kin kloppen! Nochtans, wanneer je hen bezig hoort is bij hen alles beter dan het mijne of het jouwe. Gewoonlijk is zij het die het woord voert. Durft hij er toch eens tussenkomen, dan zit het er bovenarms op. Nauwelijks heeft heeft hij zijn mond open gedaan of ze maakt zich al druk. Maar ja, hij moest maar niet zo een sul zijn. Had hij dat venijnig mens af en toe eens op haar plaats gezet, ze zou zich misschien wat gedeisd hebben gehouden. Nu is de situatie voor hem hopeloos geworden. Hij zal haar moeten houden zoals ze is. Gelukkig gaat het er bij mij thuis veel beter aan toe. Mijn vrouw komt er tijdens een gesprek nooit tussen. Zij is er zich van bewust dat ik het toch allemaal beter weet...

help!

De eerste week van augustus verhuizen we ons erfgoedlokaal en nemen we onze intrek in de kelders van het Koetshuis. Wij danken het gemeentebestuur van Roosdaal en het AGB Het Koetshuis voor de fijne samenwerking!

Op 2, 3 en 4 juli gaan we ons ganse archief schikken en inpakken. Er moeten ook wat kasten geschilderd worden. Wie zich een paar uur kan vrij maken en (of) wie wat restjes witte verf over heeft mag ons een seintje geven (rausa@skynet.be). Bedankt!

Terug- en vooruitblik, waar waren we de voorbije maand mee bezig, wat hebben we in petto voor de volgende maanden?

Erfgoeddag 21 april:

Een zeer geslaagde en mooie editie!
Fijne sfeer, goede opkomst, fijne voorstellingen.

Werksessies gemeentelijk archief

De werkgroep blijft zeer gemotiveerd. Elke eerste dinsdagnamiddag van de maand werken we voort. Volgende sessie dus op 6 augustus.

Stand op Dag van de Aardbei 19/5:

Er was zeer veel interesse voor onze stand, de samenwerking met het PPK was uitstekend.

Lezing 30/5, **Een adellik bastion?**

Gertjan Leenders deed dat zeer goed!
Boeiende, gestructureerde spreekbeurt.
Heel goede reacties, goede opkomst voor een niet voor de hand liggend onderwerp.

Vanaf nu is Erfgoed Rausa officieel een **vzw**.

Een bloeiende vereniging is prettig, maar er zijn ook wat middelen nodig! Er wordt voorgesteld om aan handelaars de kans te geven de laatste bladzijde van ons **tijdschrift** een **advertentie** te plaatsen. We opteren voor een volledige bladzijde aan € 50. Wie zijn firma wil zien aangeprezen worden in een kwaliteitsblad (sic) weet waar zij/hij moet zijn!

Zaterdag 6 juli, 14:30u: **geanimeerde spreekbeurt** van Walter Evenepoel over leven en werk van Jozef Minner. Rusthuis Pamel. Samenwerking RVT en Rausa

Zaterdag 3 augustus om 10 uur: **opening van onze erfgoedkelder** (Koetshuis, Strijtem), met o.a. de plechtige overhandiging van een digitaal archief door de vrienden van de heemkundige kring van Liedekerke.

Open Monumentendag:

Op 8 september slaan Rausa en de Cultuurraad weer de handen in elkaar om een mooie Open Monumentendag op touw te zetten. Luc Van Cauwelaert zal opnieuw zorgen voor een monografie. Er worden gegidste animaties voorzien in het landhuis van Emmanuel de Bethune (Brusselstraat, getekend door de beroemde architect Van Nuffel) en in de St.-Gorikskerk van Pamel.

17 oktober: spreekbeurt door Jan De Boitselier over **het Brabants trekpaard**. Meer informatie in ons volgend nummer.

Ook over het volgend, verrassend initiatief verschaffen wij in een volgende editie uitgebreid informatie. maar noteer zeker in je agenda: 16 november, **ERFGOEDBANKET** in het teken van de week van de smaak

Op woensdag 18 december moet je zeker naar het Koetshuis komen! Erfgoed Rausa organiseert dan een geanimeerde avond rond **de Roosdaalse molens**. Jan Delcour en Flor Van Nuffel zijn de enthousiaste sprekers, het koor van de Sint-Maartensgilde uit Gooik zorgt voor prettige (en soms ondeugende) molenaarsliederen.

Verder komt er zeker een avond met Jan Asselman over genealogie, gaan we met Davidsfonds Roosdaal werken aan een publicatie en plannen we op 16 februari 2014 een schitterend concert rond de Eerste Wereldoorlog in samenwerking met de Andreas Masiuskring uit Lennik.

Meer informatie over onze activiteiten op onze website:
www.rausa.be

Jan De Mont zorgt elke keer voor een verrassende foto met commentaar...

Het schoolfeest

De maand juni is de laatste maand van het schooljaar waarin examens worden afgenomen. Het is ook de maand van de laatste kans om nog wat punten te sprokkelen voor de zwakke vakken. Maar het is ook de periode van de schoolfeesten. Voorbereidingen worden getroffen, dansjes aangeleerd en sketches bedacht en ingeoeffend. Zo gaat het nu en zo ging het er ook aan toe op zondag 23 juni 1929 in het pensionaat te Ledeberg. Dat jaar vierden ze het honderdjarig bestaan van het in 1829 opgerichte *Pensionnat de Dames Borginon* en het *Pensionnat des Mademoiselles Lecoyer*. Alle kinderen van de school zouden er aan deelnemen en iedereen was van 's morgens al druk in de weer om de speelplaats met vlaggetjes te versieren. Het feest begon met een openluchtviering gevolgd door toespraken, proclamaties en optredens van de kinderen.

Een week later organiseerden de meisje van het internaat een *'soirée dramatique et musicale'*. Maanden op voorhand werd iedere woensdag gerepeteerd voor het nieuwe stuk. Om haar ouders aan haar optreden te herinneren zond Lily De Mortier vanuit Pamel een kaart naar haar ouders in Schaarbeek.

Le 27-VI-1929 Chère Parents, Permettez moi de vous rappeler que les Demoiselles Directrices () vous invitent à venir Dimanche prochain assister à la soirée dramatique et musicales que nous donnerons, nous les élèves du pensionnat, à l'occasion du centenaire de L'Institut. La séance s'ouvrira à 4.30 h. J'espère de tout cœur que vous sera ici ce jour la, je vous raconterai alors, avec tout le talent qui est en moi, la belle fête de dimanche dernier. Votre petite Lily qui vous embrasse bien fort et vous aime de tout son cœur.*

(* Marie- & Julie Lecoyer)

Zondag 30 juni, het is bijna tijd voor de fijnste dag van het jaar, het is de dag van hun groots optreden, waarnaar ze al zo lang hadden gehunkerd. Achter het podium zijn de meisjes volop bezig zich te schminken en de pruiken en kleren te fatsoeneren. Iedereen moet er perfect uitzien. Sommigen lopen zenuwachtig heen en weer, kruipen op het podium en gluren stiekem door de gordijnen. Ook Lily kan haar zenuwen niet bedwingen en gaat even piepen. Ze is dolgelukkig wanneer ze midden in de zaal haar ouders ziet zitten. De spanning en plankenkoorts nemen met de minuut toe.

TOK ...TOK ... TOK! Met drie krachtige stokslagen op de plankenvloer wordt om stilte gevraagd. Het gordijn schuift open en het schouwspel kan beginnen. Natuurlijk (het kon bijna niet anders) wordt het een prachtige voorstelling en krijgen de meisjes een staande ovatie.

Wat Lily toen niet kon vermoeden is dat ze enkele jaren later het Pensionaat zal moeten verlaten . De interesse voor de school brokkelde af en de gezusters Lecoyer hielden het voor bekeken. Het meisjespensionaat sloot zijn deuren in de nazomer van 1931 wat meteen het einde betekende van het roemrijke *Pensionnat pour jeune filles*.

Nochtans, bij het opstarten in 1829 door de gezusters Barbara en Catharina Lindemans, was dit internaat tot ver buiten de dorpsgrenzen bekend. Let wel, niet iedereen was er zomaar welkom. Men moest beslist van goede komaf zijn, want de kosten van een schooljaar liepen nogal hoog op. Zo kunnen we in een register lezen dat de ouders van Charlotte voor het schooljaar 1899-1900 reeds een totaal bedrag van 677,83 frank neertelden. Omgerekend zou dit vandaag een slordige € 2.500 bedragen. Dat zou ook vandaag een aanzienlijke som zijn voor een kind uit het secundair onderwijs.

1900		1899
Januari Vacantie	Chk van 23 ^{de} tot 4 Jun: 13	15,00
"	Chk van 30 ^{de} tot 19 Jun: 11	11,00
"	post Engheien & taxe	4,60
"	behouwing Ch. Franzenen Chk Chk	18,70
"	schieding Lprouad O. Moens	22,30
"	behouwing Lprouad Chk Joffe Van Laeken	9,50
"	Washing Jaarwinsten	0,28
"	Rekking St. Martinus reparatie hef	11,95
1899	1/2 Contab. hef Beekhoud 21,15	21,15
M.I.M.	1/2 Contab. hef Bureau en minister 18,00	18,00
"	Elpenster Chk	213,02
"	Elpenster Charlotte	214,59
"	passies a Chk a la tentie	10,00
"	Chhorting op Hapitaal	100,00
"	Interest som het Hapitaal	67,50
		1475,05

Trimestre Charlotte 214,59 fr.

Naast het streng katholieke onderwijs, werd er voortdurend aandacht besteed aan de rol van de vrouw in de maatschappij en hun rol in het gezin.

Het pensionaat was ook gekend voor zijn uitsluitend Franstalige opleiding. Dit blijkt ook uit het schrijven van Lily De Mortier naar haar ouders. Wat in deze tekst ook opvalt is de schrijfstijl van de jongedame. Beleefder zakelijker en afstandelijker kan men naar zijn ouders niet schrijven. Het legt een ontredde en een aan zichzelf overgelaten bestaan t.o.v. de ouders bloot. Ook in een brief van Charlotte naar haar vriendin Anette ervaart men hetzelfde gevoel van vervreemding. Charlotte schrijft :

" Ik ben donderdag naar Ledeberg geweest met Alice Behn maar het is mij onmogelijk te zeggen hoe blijde dat ik was het lief Pensionaat weder te zien en de droefheid die ik mij gevoelde wanneer ik dien allerliefsten berg moest verlaten om terug naar huis te trekken, ge weet Anette dat dit waar is " . Het is een compliment voor Ledeberg, maar het is bedenkelijk als een kind het "pensionaat" boven de thuis verkiest.

Als toemaatje: een recente foto van de 'thuis' van onze kleine Lily, met dank aan Google Maps.